

АНОТАЦІЯ

Салдень В.І. Діагностика, психотерапія і психопрофілактика в комплексному лікуванні соматичних хворих з психічними та поведінковими порушеннями, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками. – Кваліфікаційна праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії з галузі 22 «Охорона здоров'я», за спеціальністю 222 «Медицина» – Державна установа «Науково-дослідний інститут психіатрії Міністерства охорони здоров'я України», Київ, 2021.

Зміст анотації

Одним з найбільш гострих і актуальних медико-психологічних та соціально-економічних аспектів сучасного українського суспільства є поширення вживання алкоголю зі шкідливими наслідками (ШН) соматичними хворими із психічними та поведінковими порушеннями (ППП), що, в свою чергу, погіршує їх перебіг, ускладнюючи клінічну картину, збільшує тривалість періоду непрацездатності і знижує ефективність лікування. Отже, зазначена вище проблема є актуальною та своєчасною.

Метою дисертаційного дослідження було розробити і впровадити систему діагностики, психотерапії і психопрофілактики психічних та поведінкових порушень в комплексному лікуванні соматичних хворих, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками, у заклади охорони здоров'я і профільні виші України.

На підставі мети були сформульовані задачі дослідження:

1. Вивчити клініко-анамнестичні та соціально-демографічні характеристики досліджуваних.
2. Виявити психологічні і клініко-психопатологічні особливості психічних та поведінкових порушень у соматичних хворих, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками до і після терапевтичного втручання.

3. Визначити мішені комплексного (психотерапевтичного, психопрофілактичного і психофармакологічного) лікування психічних та поведінкових порушень у соматичних хворих, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками.

4. Науково обґрунтувати, розробити і впровадити в загальномедичну практику лікувальних закладів та установ Міністерства охорони здоров'я (МОЗ) України систему діагностики, психотерапії і психопрофілактики психічних та поведінкових порушень в комплексному лікуванні соматичних хворих, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками.

Відповідно до мети і завдань дослідження, за умови інформованої згоди, з дотриманням принципів біоетики та деонтології обстежено 560 пацієнтів, які звертались із соматичними скаргами до сімейного лікаря в Комунальне некомерційне підприємство «Центр первинної медико-санітарної допомоги № 1» Солом'янського району м. Києва (КНП «ЦПМСД № 1») в період 2018-2020 рр., з яких за критеріями включення/виключення відібрано 240 тематичних хворих.

Застосовували наступні методи дослідження: клініко-анамнестичний, соціально-демографічний, психометричний, клініко-психопатологічний, психодіагностичний та статистичний.

Під час психометричного та психодіагностичного обстеження використовували наступні стандартні методики дослідження: AUDIT (Alcohol Use Disorders Identification Test), шкалу оцінки здоров'я пацієнта «Patient Health Questionnaire» (PHQ-9, 1999); методику диференційної діагностики депресивного стану В. Зунге (1965), адаптовану Т.І. Балашовою (2004); госпітальну шкалу тривоги і депресії (HADS, 1983); шкалу оцінки ситуативної та особистісної тривожності Ч. Д. Спілбергера – Ю. Л. Ханіна (STAI, 1976); методику «САН» (самопочуття, активність, настрій, 1973); опитувальник К. Леонгарда – Г. Шмішека (1970); опитувальник «Якість життя-100» (Mezzich, 1999).

Обстеження проводили в 3 етапи: I етап – скринінг респондентів (до лікування); II етап – проведення психотерапії, психопрофілактики та

психофармакотерапії; III етап – порівняльна оцінка ефективності лікування через 12 місяців; формулювання висновків дослідження та практичних рекомендацій; впровадження результатів дослідження в заклади охорони здоров'я і профільні виші України.

При проведенні клініко-анамнестичного дослідження та клініко-психопатологічного інтерв'ювання загальними скаргами хворих були порушення сну, дратівливість, відчуття внутрішньої напруги, інколи – рухова загальмованість або непосидючість, швидка втомлюваність, зниження працездатності, коливання настрою, проблеми з концентрацією уваги, страх смерті, неспокійні думки, бажання поліпшити соматичний стан, підвищити активність і настрої через вживання алкоголю, прагнення позбутися неприємних переживань, заглушити їх тощо.

За результатами AUDIT, середній показник в основній групі (ОГ) становив $17,4 \pm 1,15$ бали, а в групі порівняння (ГП) – $17,3 \pm 1,14$ бали, що свідчить про вживання алкоголю зі шкідливими наслідками (стиль вживання алкогольних напоїв, який призводить до розладів фізичного, психічного здоров'я, соціального функціонування споживача).

Встановлено, що в структурі ППП у соматичних хворих, які вживали алкоголь зі шкідливими наслідками були облігатно присутні: тривожно-депресивна симптоматика, а також погіршення соматичного стану і якості життя. Так, на початку лікування пацієнтам обох груп були притаманні:

- депресивна симптоматика відносно низької інтенсивності, а саме (в ОГ і ГП відповідно): легка або помірна за шкалою PHQ-9 (84,0% і 85,5% випадків); легка за шкалою В. Зунге (85,3% і 81,1% випадків) та межова за шкалою HADS-D (88,0% і 83,3% випадків), без достовірних відмінностей між групами (скрізь $p > 0,05$);

- тривожна симптоматика відносно низької інтенсивності, а саме (в ОГ і ГП відповідно): межова за шкалою HADS-A (86,0% і 78,9% випадків) низька або помірна за шкалами ОТ (74,0% і 70,0% випадків) та СТ (78,7% і 72,2% випадків)

тесту Ч.Д. Спілбергера- Ю.Л. Ханіна, без достовірних відмінностей між групами ($p>0,05$);

- низькі результати оцінки за опитувальником САН (в ОГ і ГП відповідно): «Самопочуття» – $2,1\pm 0,18$ і $2,4\pm 0,21$ балів; «Активність» – $3,2\pm 0,24$ і $3,3\pm 0,28$ балів; «Настрій» – $2,7\pm 0,19$ і $2,9\pm 0,19$ балів, без достовірних відмінностей між групами (скрізь $p>0,05$), а також:

- низький показник загального сприйняття якості життя за шкалою «Якість життя-100» ($4,52\pm 0,26$ і $4,58\pm 0,25$ балів в ОГ і ГП відповідно) без достовірних відмінностей між групами ($p>0,05$).

Доведено, що запропонований варіант комплексного (психотерапевтичного, психопрофілактичного і психофармакологічного) лікування на тлі стандартної фармакотерапії забезпечує значно глибшу редукцію тривожно-депресивної симптоматики, а також поліпшення самопочуття і якості життя, ніж застосування лише стандартної фармакотерапії. Так, серед пацієнтів із ОГ після лікування (у порівнянні зі станом на початку лікування):

- число осіб без ознак депресії збільшилось: при оцінці за шкалами: PHQ-9 - в 5,1 рази (з 12,7% до 65,3% при $p<0,001$); Зунге – в 4,2 рази (з 11,3% до 47,3% при $p<0,001$) і HADS-D - в 3,5 рази (з 12,0% до 42,0% при $p<0,001$), в той час як в ГП жодних достовірних змін за цими показниками не відбулось;

- число осіб без ознак тривоги зросло при оцінці за шкалою HADS-D - в 3,9 рази (з 14,0% до 54,7% при $p<0,001$), а в ГП достовірних змін за цим показником не відбулось;

- показники «Самопочуття», «Активності» та «Настрою» (оцінені за методикою САН) зросли в середньому на 3,0; 1,8 та 2,6 бали відповідно (при $p<0,001$), в ГП лише на 1,8; 0,7 та 1,7 бали відповідно (при $p<0,001$);

- інтегральна оцінка за тестом AUDIT зменшилась на 8,7 бали ($p<0,001$), в той час як в ГП лише на 4,9 бали (при $p<0,001$);

- показник загального сприйняття якості життя за шкалою «Якість життя-100» зріс в середньому на 2,85 бали (при $p<0,001$), а в ГП лише на 1,4 бали (при $p<0,001$).

Аналіз результатів динамічного спостереження пацієнтів в ході дослідження дозволив визначити наступні мішені терапевтичних втручань: для психотерапії та психофармакотерапії – тривожні і депресивні розлади (F 41.2); а для суто психотерапії – депресивні епізоди легкого ступеню (F32.0), розлади адаптації (F43.23), перевтома і недостатність відпочинку.

Науково обґрунтована, розроблена і впроваджена система діагностики, психотерапії та психопрофілактики у комплексному лікуванні соматичних хворих, які вживали алкоголь зі шкідливими наслідками, є поєднанням медичних, психологічних, освітніх та соціальних заходів, розроблених з урахуванням впливу біопсихосоціальних факторів в генезі ППП, які спрямовані на запобігання або усунення клініко-психопатологічної симптоматики, зменшення або відмову респондентів від вживання алкоголю зі шкідливими наслідками і тим самим покращення їх соматичного стану. Впровадження даної системи в заклади охорони здоров'я і профільні виші МОЗ України довело її ефективність за критеріями редукції психопатологічних проявів, а також змін у соціальному функціонуванні та якості життя пацієнтів.

Наукова новизна одержаних результатів

Уперше в Україні визначено критерії формування та особливості перебігу психічних та поведінкових порушень у соматичних хворих, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками за допомогою комплексного клініко-анамнестичного, соціально-демографічного, психометричного, клініко-психопатологічного і психодіагностичного методів досліджень. Уперше визначено мішені комплексного (психотерапевтичного, психопрофілактичного і психофармакологічного) лікування психічних та поведінкових порушень у соматичних хворих, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками. Уперше науково обґрунтовано, розроблено і впроваджено в загальномедичну практику лікувальних закладів та установ МОЗ України систему діагностики, психотерапії і психопрофілактики психічних та поведінкових порушень в комплексному лікуванні соматичних хворих, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками.

Практичне значення одержаних результатів. Практична значущість результатів дисертаційного дослідження полягає у підвищенні якості діагностики, психотерапії, психопрофілактики і психофармакотерапії психічних та поведінкових порушень у хворих з соматичною патологією, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками.

Таким чином, уперше на підставі міждисциплінарного інтеграційного підходу авторка провела порівняльний аналіз розробленої в дослідженні системи діагностики, психотерапії і психопрофілактики психічних та поведінкових порушень у соматичних хворих з традиційними методами лікування, що дозволило підвищити ефективність комплексної терапії на 89,4%.

Результати дослідження впроваджені в роботу закладів Міністерства охорони здоров'я України: КНП «ЦПМСД №1» Солом'янського району м. Києва, ДУ «НДП МОЗ України», ДЗ «Науково-практичний медичний реабілітаційно-діагностичний центр Міністерства охорони здоров'я України», м. Костянтинівка, КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги Селідівської міської ради». Теоретичні положення дисертаційної роботи використовуються в освітньому процесі на профільних кафедрах Харківського національного медичного університету, Вінницького національного медичного університету, ПВНЗ «Київський медичний університет», Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця.

Ключові слова: соматичні хворі, психічні та поведінкові порушення, вживання алкоголю зі шкідливими наслідками, діагностика, психотерапія, психопрофілактика.

ABSTRACT

Salden V.I. Diagnosis, psychotherapy and psychoprophylaxis in the complex treatment of somatic patients with mental and behavioral disorders who drink alcohol with harmful effects. – Qualification work on the rights of the manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the field of 22 «Health Care», specialty 222 «Medicine» – State Institution «Research Institute of Psychiatry of the Ministry of Health of Ukraine», Kyiv, 2021.

Annotation content

One of the most acute and relevant medical-psychological and socio-economic aspects of modern Ukrainian society is the spread of alcohol with harmful effects (HE) in somatic patients with mental and behavioral disorders (MBD), which, in turn, worsens their course, complicating clinical picture, increases the duration of the period of incapacity for work and reduces the effectiveness of treatment. Therefore, the above problem is relevant and timely.

The aim of the dissertation research was to develop and implement a system of diagnosis, psychotherapy and psychoprophylaxis of mental and behavioral disorders in the complex treatment of somatic patients who drink alcohol with harmful effects in health care facilities and specialized universities of Ukraine.

Based on the goal, the objectives of the study were formulated:

1. To study the clinical-anamnestic and socio-demographic characteristics of the subjects.
2. Identify psychological and clinical-psychopathological features of mental and behavioral disorders in somatic patients who drink alcohol with harmful effects before and after therapeutic intervention.
3. Identify targets of complex (psychotherapeutic, psychoprophylactic and psychopharmacological) therapy of mental and behavioral disorders in somatic patients who drink alcohol with harmful effects.
4. To give scientific credence, develop and implement in the general medical practice of medical institutions of the Ministry of Health of Ukraine a system of diagnosis,

psychotherapy and psychoprophylaxis of mental and behavioral disorders in complex treatment of somatic patients drink alcohol with harmful effects.

In accordance with the purpose and objectives of the study, with informed consent, in compliance with the principles of bioethics and deontology have been examined 560 patients who complained of somatic complaints to the family doctor in the municipal non-profit enterprise «Primary Health Care Center № 1» Solomyansky district, Kyiv in the period 2018-2020, of which 240 thematic patients were selected according to the criteria of inclusion and exclusion.

The following research methods were used: clinical-anamnestic, socio-demographic, psychometric, clinical-psychopathological, psychodiagnostic and statistical.

The following standard research methods were used in psychometric and psychodiagnostic examinations: AUDIT (Alcohol Use Disorders Identification Test), Patient Health Questionnaire (PHQ-9, 1999); method of differential diagnosis of depressive state W. Zunge (1965), adapted by T.I. Balashova (2004); hospital scale of anxiety and depression (HADS, 1983); the scale of assessment of situational and personal anxiety by CH.D Spielberger – Y.L. Khanin (STAI, 1976); SAM inquirer (state of health-activity-mood, 1973); questionnaire of K. Leonhard –G. Shmishek (1970); Questionnaire "Quality of Life-100" (Mezzich, 1999).

The survey was conducted in 3 stages: stage I – screening of respondents (before treatment); stage II – conducting psychotherapy, psychoprophylaxis and psychopharmacotherapy; stage III – comparative evaluation of treatment effectiveness after 12 months; formulation of research conclusions and practical recommendations; implementation of research results in health care institutions and specialized universities of Ukraine.

During the clinical and anamnestic examination and clinical and psychopathological interviews, the general complaints of patients were sleep disturbances, irritability, feelings of internal tension, sometimes - motor retardation or restlessness, fatigue, decreased ability to work, mood swings, concentration problems, fear of death, restless thoughts, the desire to improve the somatic condition, increase

activity and mood through alcohol consumption, the desire to get rid of unpleasant experiences, to stifle them, and so on.

According to the results of AUDIT, the average in the main group (MG) was $17,4 \pm 1,15$ points, and in the comparison group (CG) – $17,3 \pm 1,14$ points, which indicates the use of alcohol with harmful effects (alcoholic beverages, which leads to disorders of physical, mental health, social functioning of the consumer).

It was found that in the structure of MBD in somatic patients who drank alcohol with harmful effects were obligatorily present: anxiety and depressive symptoms, as well as deterioration of somatic condition and quality of life. Thus, at the beginning of treatment, patients in both groups were characterized by:

- depressive symptoms of relatively low intensity, namely (in MG and CG, respectively): mild or moderate on the scale of PHQ-9 (84,0% and 85,5% of cases); mild on the Zunge scale (85,3% and 81,1% of cases) and borderline on the HADS-D scale (88,0% and 83,3% of cases), without significant differences between groups (everywhere $p > 0,05$);
- anxious symptoms of relatively low intensity, namely (in MG and CG, respectively): borderline on the HADS-A scale (86,0% and 78,9% of cases) low or moderate on the PA scales (74,0% and 70,0 % of cases) and SA (78,7% and 72,2% of cases) test Ch.D. Spielberger- Yu.L. Khanin, without significant differences between groups ($p > 0,05$);
- low scores on the SAM inquirer (in MG and CG, respectively): «State of health» – $2,1 \pm 0,18$ and $2,4 \pm 0,21$ points; «Activity» - $3,2 \pm 0,24$ and $3,3 \pm 0,28$ points; «Mood» – $2,7 \pm 0,19$ and $2,9 \pm 0,19$ points, without significant differences between groups (everywhere $p > 0,05$);
- low overall perception of quality of life on the scale «Quality of Life-100» ($4,52 \pm 0,26$ and $4,58 \pm 0,25$ points in MG and CG, respectively) without significant differences between groups ($p > 0,05$).

It is proved that the proposed variant of complex (psychotherapeutic, psychoprophylactic and psychopharmacological) therapy on the background of standard pharmacotherapy provides a much deeper reduction of anxiety and depressive symptoms, as well as improving well-being and quality of life than using standard

pharmacotherapy alone. Thus, among patients with MG at the year after treatment (compared to the condition at the beginning of treatment):

- the number of people without signs of depression increased: when assessed on scales: PHQ-9 – 5,1 times (from 12,7% to 65,3% with $p < 0,001$); Zung scale – 4,2 times (from 11,3% to 47,3%, $p < 0,001$) and HADS-D – 3,5 times (from 12,0% to 42,0%, $p < 0,001$), while in the CG there were no significant changes in these indicators;
- the number of people without signs of anxiety increased when assessed on the HADS-D scale – 3,9 times (from 14,0% to 54,7% at $p < 0,001$), and in CG significant changes in this indicator did not occur;
- indicators of «State of health», «Activity» and «Mood» (assessed according to the method of SAM inquirer) increased by an average of 3,0; 1,8 and 2,6 points, respectively (at $p < 0,001$), in CG only 1,8; 0,7 and 1,7 points, respectively (at $p < 0,001$);
- the integrated score on the AUDIT test decreased by 8,7 points ($p < 0,001$), while in CG only by 4,9 points (at $p < 0,001$);
- the indicator of the general perception of quality of life on the scale «Quality of Life-100» increased on average by 2,85 points (at $p < 0,001$), and in CG only by 1,4 points (at $p < 0,001$).

Analysis of the results of dynamic observation of patients during the study allowed to identify the following targets of therapeutic interventions: for psychotherapy and psychopharmacotherapy – anxiety and depressive disorders (F 41.2); and for purely psychotherapy, mild depressive episodes (F 32.0), adaptation disorders (F 43.23), fatigue, and lack of rest.

Scientifically substantiated, developed and implemented system of diagnosis, psychotherapy and psychoprophylaxis in the complex treatment of somatic patients who drank alcohol with harmful effects, is a combination of medical, psychological, educational and social measures developed taking into account the influence of biopsychosocial factors on prevention or elimination of clinical and psychopathological symptoms, reduction or refusal of respondents to drink alcohol with harmful effects and thus improve their physical condition. The introduction of this system in health care institutions and specialized universities of the Ministry of Health of Ukraine has proven

its effectiveness in terms of reducing psychopathological manifestations, as well as changes in social functioning and quality of life of patients.

Scientific novelty of the obtained results

For the first time in Ukraine, the criteria for the formation and features of mental and behavioral disorders in somatic patients who drink alcohol with harmful effects using complex clinical history, socio-demographic, psychometric, clinical psychopathological and psychodiagnostic research methods. For the first time, targets of complex (psychotherapeutic, psychoprophylactic and psychopharmacological) treatment of mental and behavioral disorders in somatic patients who drink alcohol with harmful consequences have been identified. For the first time, a system of diagnosis, psychotherapy and psychoprophylaxis of mental and behavioral disorders in the complex treatment of somatic patients who consume alcohol with harmful effects has been scientifically substantiated, developed and introduced into the general medical practice of medical institutions of the Ministry of Health of Ukraine.

The practical significance of the obtained results

The practical significance of the results of the dissertation research is to improve the quality of diagnosis, psychotherapy, psychoprophylaxis and psychopharmacotherapy of mental and behavioral disorders in patients with somatic pathology who drink alcohol with harmful effects.

Thus, for the first time on the basis of interdisciplinary integration approach the author conducted a comparative analysis of the system developed in the study of diagnosis, psychotherapy and psychoprophylaxis of mental and behavioral disorders in somatic patients with traditional treatments, which increased the effectiveness of complex therapy by 89,4%.

The results of the study are implemented in the work of institutions of the Ministry of Health of Ukraine: MNPE «Primary health care center №1» of Solomyansky district, Kyiv, State Institution «Research Institute of the Ministry of Health of Ukraine», Sovereign Pledge «Scientific and Practical Medical Rehabilitation and Diagnostic Center of the Ministry of Health of Ukraine», Kostiantynivka, MNPE «Primary health care center of Selidovo city council». Theoretical provisions of the

dissertation are used in the educational process at the profile departments of Kharkiv National Medical University, Vinnytsia National Medical University, Kyiv Medical University, National Medical University O.O. Bogomoltsya.

Key words: somatic patients, mental and behavioral disorders, alcohol consumption with harmful effects, diagnosis, psychotherapy, psychoprophylaxis.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

*(*особистий внесок здобувача)*

1. Салдень В.І. (2020). Діагностика, психотерапія та психопрофілактика в комплексному лікуванні соматичних хворих з психічними та поведінковими порушеннями, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками. *Український Вісник психоневрології*. Т. 28, 4 (105), 40-45. DOI: [10.36927/2079-0325-V28-is4-2020](https://doi.org/10.36927/2079-0325-V28-is4-2020)
2. Salden V. I. (2020). Prevalence of depressive and anxiety disorders in somatic patients who use alcohol with harmful effects. *Archives of Psychiatry*. 26(1): pp. 50–52. DOI: 10.37822/2410-7484.2020.26.1.50-52
3. Салдень В. І. (2019). Рання діагностика і психокорекція психічних та поведінкових порушень у хворих первинної ланки, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками. *Архів психіатрії*, (25, № 1), 30-33.
4. Salden V. (2018). General characteristics of primary care patients who drink alcohol with harmful effects. *Sciences of Europe (Praha, Czech Republic)* 2(34), 29-33.
5. Tabachnikov S., Mishiev V., Kharchenko E., Osukhovskaya O., Grinevich E., Vasylyeva G., ...&, Salden V. (2020). Psychotherapeutic and psychoprophylactic help to somatic patients who use psychoactive substances in the family medicine practice. *Psychiatry, psychotherapy and clinical psychology journal*. 11(1), 199-205. (Scopus) (*збір, обробка та аналіз матеріалу, підготовка статті до публікації).
6. Табачніков С. І., Харченко Є. М., Осуховська О. С., Михальчук Н. О., Чепурна А. М., Салдень В. І. (2019). Освітня програма курсів інформації та стажування за темою «Первинна медична допомога в загальній практиці сімейної медицини пацієнтам, які вживають психоактивні речовини». *Вісник невідкладної і відновної медицини*. Т. 32, 2(151), 41-45 (*збір, обробка та аналіз матеріалу, підготовка статті до публікації).
7. Пінчук І.Я., Табачніков С.І., ...&, Салдень В.І. (2019). *Алгоритм надання профілактичної і лікувальної допомоги пацієнтам з психічними та поведінковими порушеннями внаслідок вживання психоактивних речовин в практиці сімейної*

медицини. ФОП «Бихун», 2019. (* збір інформації, обробка та узагальнення даних).

8. S. Tabachnikov, I. Pinchuk, E. Kharchenko, ...&, V. Salden. (2018). World experience of criteria for providing prophylactic and therapeutic assistance to patients with a somatic profile who use psychoactive substances in the practice of a family doctor. *Науково-інформаційний вісник Академії наук вищої освіти України*. 2-3(104-105), 108-113 (*збір, обробка та аналіз матеріалу, підготовка статті до публікації).

9. Tabachnikov S.I., Pinchuk I.Ya., Kharchenko Ye.M., Osukhovskaya O.S., Tabachnikov O.Yu., Mazbits V.B, ...&, Salden V.I., (2018). Psychological, clinical and instrumental-laboratory methods for the diagnosis of the usage of psychoactive substances by somatic patients in the practice of family medicine. *Archives of Psychiatry*. 24, № 4 (95), 229-234. (*збір, обробка та аналіз матеріалу, підготовка статті до публікації).

10. Пінчук І.Я., Табачніков С.І., Харченко Є.М., Осуховська О.С., Мажбіц В.Б., ...&, Салдень В.І. (2018). Клініко-психопатологічна характеристика психічних і поведінкових порушень у осіб, які вживають психоактивні речовини в практиці сімейного лікаря та методи їх первинної профілактики. Інформаційний лист про нововведення в сфері охорони здоров'я. (* збір інформації, обробка та узагальнення даних).

Опубліковані наукові праці апробаційного характеру:

1. Салдень В.І. (2020). Сучасні проблеми надання первинної медичної допомоги пацієнтам, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками в загальній практиці сімейної медицини. С. 171-172. Міжнародна науково-практична конференція «Нові тенденції та невирішені питання профілактичної та клінічної медицини», 25–26 вересня 2020 р., м. Люблін, Республіка Польща. *Publishing House "Baltija Publishing"*

2. Салдень В.І. (2020). Психопрофілактика психічних та поведінкових порушень у соматичних хворих, які вживали алкоголь зі шкідливими наслідками. С. 232-233.

Тези III Міжнародної науково-практичної конференції “Theory, science and practice”, 05-09 жовтня 2020 р., м.Токіо, Японія.

3. Салдень В.І. (2020). Клініко-психопатологічні та психодіагностичні методи дослідження соматичних хворих з психічними та поведінковими порушеннями, які вживали алкоголь зі шкідливими наслідками. С. 249-251. Тези XV науково-практичної конференції з міжнародною участю «Медико-психологічні та інформаційні аспекти реабілітації і абілітації людини», 20 жовтня 2020 р., м. Костянтинівка, Україна.

4. Салдень В.І. (2020). Принципи організації психотерапевтичної тактики в комплексному лікуванні соматичних хворих із психічними та поведінковими порушеннями, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками. С. 38-39. Тези V всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогіка вищої школи: досвід і тенденції розвитку», 05 листопада 2020 р., м. Запоріжжя, Україна.

5. Салдень В. І. (2019). Рання діагностика, психотерапія та психокорекція психічних та поведінкових розладів у соматичних хворих, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками. Збірник статей та тез доповідей Всеукраїнської серпневої конференції «Педагогічний пошук – 2019, м. Київ, 15-16 серпня. С. 40-41.

6. Салдень В. (2019). Гендерні особливості вживання алкоголю зі шкідливими наслідками при психічній та соматичній патології в практиці сімейної медицини. *Psychosomatic Medicine and General Practice*, 4(1), e0401182-e0401182.

7. Салдень В.І. (2019). Психодіагностичне дослідження хворих з соматичною патологією, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками. *Архів психіатрії* Т. 25, № 2 (97), 2019 р. С. 119-120.

8. Салдень В. І. (2018). Алгоритм надання комплексної первинної медичної допомоги особам із соматичними захворюваннями, які вживають алкоголь. *Архів психіатрії*, (24,№ 1), 60-61.

9. Салдень В.І. (2018). Оцінка якості життя пацієнтів, які вживають алкоголь зі шкідливими наслідками і звертаються з соматичними скаргами до сімейних лікарів. *Психосоматична медицина та загальна практика*. 3(4), 2 с. // тези Конгресу

«Психосоматична медицина 21 століття: реалії та перспективи» 1-2 листопада 2018 р., м. Київ.

10. Табачников С.І., Пінчук І.Я., Харченко Є.М., Осуховська О.С., ...&, Чепурна А.М., Салдень В.І. (2019). Сучасна діагностика вживання психоактивних речовин в практиці сімейної медицини. Матеріали ХІХ Української науково-практичної конференції з міжнародною участю: «Довженківські читання: «Когнітивні порушення при вживанні психоактивних речовин», присвяченої 101-й річниці з дня народження Заслуженого лікаря України Олександра Романовича Довженка / Харків: Видавництво «Плеяда» – 2019 р. С. 174-176. (* збір інформації, обробка та узагальнення даних).

11. Табачников С.І., Пінчук І.Я., Харченко Є.М., Чепурна А.М., Салдень В.І. (2019). Когнітивні порушення у соматично хворих, які вживають психоактивні речовини в практиці сімейної медицини. Матеріали ХІХ Української науково-практичної конференції з міжнародною участю: «Довженківські читання: «Когнітивні порушення при вживанні психоактивних речовин», присвяченої 101-й річниці з дня народження Заслуженого лікаря України Олександра Романовича Довженка / Харків: Видавництво «Плеяда» – 2019 р. С. 177-180. (* збір інформації, обробка та узагальнення даних).

12. Табачников С.І., Пінчук І.Я., Харченко Є.М., Чепурна А.М., Салдень В.І. (2019). Підвищення кваліфікації сімейних лікарів з основ психіатрії, наркології та медичної психології. Педагогіка вищої школи: досвід і тенденції розвитку // матеріали ІV Всеукраїнської науково-практичної конференції 21 березня 2019 р., м. Запоріжжя. С. 3-4. (* збір інформації, обробка та узагальнення даних).

13. Табачников С.І., Пінчук І.Я., Харченко Є.М., Чепурна А.М., Салдень В.І. (2019). Рання діагностика вживання психоактивних речовин соматично хворими в практиці сімейної медицини» Педагогіка вищої школи: досвід і тенденції розвитку // матеріали ІV Всеукраїнської науково-практичної конференції 21 березня 2019 р., м. Запоріжжя. С. 25-26. (* збір інформації, обробка та узагальнення даних).

14. Харченко Є. М., Осуховська О. С., Мажбіц В. Б., Чепурна А. М., Салдень В. І. (2018). Психокорекційна та психопрофілактична допомога хворим літнього віку, які мають соматичну патологію і вживають психоактивні речовини в практиці сімейної медицини. Соціальна адаптація людей літнього віку і сучасному суспільстві, ортобіоз та паліативна допомога із циклу: Психологічні складові сталого розвитку суспільства: пошук психологічного обґрунтування на виклики сучасності // матеріали V науково-практичної конференції та форуму з міжнародною участю Університетів Третього Віку, 19-21 грудня 2018 р., м. Луцьк. С. 37-38; (* збір інформації, обробка та узагальнення даних).